

Universal Declaration of Human Rights - Julia

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

DUNYA" MUME MƆƆGƆƆYA" HAKEYAW DANTIGELIKAN

Kúmapabila

K'à m̀ina à mà kó dúnya' m̀anton' b̄e ká kan ni b̀onya ye, àni kó b̄e ká kan sàriya' la làkika' la, kó ò le be b̄e ya h̄or̄nya' sàbati, kà b̄e kánya jàsuma' dúnya' sigi' la.

K'à m̀ina à mà kó m̄oḡya háke l̄nbaliya' ni à jàt̄ebáliya' nàna ni syáman ye dúnya k̄on̄, minw kà hádamadenw dùsu' k̄asi, àni K'à m̀ina mà t̄ele kúra min b̄ora, à f̄ora kó kúma' m̀ín ká dí m̀ín yé, ò bé ò f̄o, díina' m̀ín ká dí m̀ín yé, ò bé ò ke, kó m̄oḡw kà síran j̄gon j̄á, ò b̄anna, kó f̄agantánya j̄ugu b̄anna, ò kúma' kera b̄enkan ye min kera hamamadenw haminankoba ye,

K'à m̀ina à mà kó kà m̄oḡya' háke' látanga ní sàriya' sigili' yé s̄en kán, yé wájibi yé wálasa m̄oḡw kàna wájibiya kà múruti b̄enkánni' kánma, àni f̄angaj̄ugu' kánma,

K'à m̀ina à mà à ká kán t̄er̄iya' yé ke j̄amanaw ni j̄gon c̄e,

K'à m̀ina à mà dúnya' m̀ume s̄aratikan' ná, Dúnya' J̄amanaw yá t̄o m̀antonw b̄e kà à yira kó ù lánin be m̄oḡya' hákeyabaw' la, ù lánin hádamadenya' tá b̀onya' ní à l̄ambe' la, ù lánin be c̄ew ní mùsow kányaj̄gonm̄aya' lá háke' lá, ní ù kà j̄aniya' s̄iri kà m̄oḡya' yá j̄e sàbati, àni kà j̄anam̄aya' k̄ecogo j̄uman' sigi s̄en kán h̄or̄nya' berebere k̄on̄,

K'à m̀ina à mà Dúnya' j̄amanaw kà à j̄aniya kó ù bé j̄en ní T̄onba yé kà m̄oḡya' hákeyaw látanga à j̄á' mà dúnya' m̀ume k̄on̄,

K'à m̀ina à mà, ò j̄aniya j̄uman t̄e sé kà s̄ira' s̄or̄o ní b̄enk̄elenma má ke m̄oḡya' hákeyako ní à h̄or̄nyako' kán,

Dúnya' t̄onba' ya j̄gonlaj̄ereba' kà í kán' b̄ila kà dunya' mume m̄oḡḡo hakeeyaw dantigeeḷikan gánsi kà à yira ò j̄j̄aniya j̄puman yé f̄een ye, m̀ín ká kán kà k̄ee m̀anton' ni n̄ás̄on' b̄eē̄̄̄ l̄aj̄j̄ini ye, yálasa m̄oḡḡo kelen kelen b̄eē̄̄̄, àni j̄eekulu kelen kelen b̄eē̄̄̄ ye nin d̄antigeeḷikan' n̄in t̄ó ù hákili' lá, kà ù k̄alan' ní l̄amadamuni' k̄on̄, kà f̄eē̄̄̄ k̄ee d̄on̄on̄in d̄on̄on̄in ù ya h̄úkumu' k̄on̄, wálima dúnya b̄eē̄̄̄ k̄on̄, kà hákē̄̄̄ya n̄inugu ní h̄or̄on̄ya n̄inugu látàngali' ȳiriwa, àni kà à k̄ee b̄eē̄̄̄ ye s̄on̄ ù mà j̄j̄á mà, à k̄era ù ya j̄amana k̄on̄on̄a ye, wálima j̄amana ḡbē̄̄̄ min bé ù ya mà̄ara' k̄on̄.

Baabu j̄onna

Wólo' lá, hádamaden' b̄e ye h̄or̄on ye, b̄e ká kán l̄ambe ní hákeyaw M̄oḡo b̄e ye hákilitigi ye, b̄e ye hákilima ye ; ò là, ù ká kán kà j̄gon m̀ina ní b̄adenya ye.

Báabu 2 nan

M̄oḡo' b̄e d̄o be kà à l̄on kó í ká kán ní m̄oḡya hákeyaw ní à h̄or̄o kóf̄onin' b̄e ye nin d̄antigeeḷikan' n̄in k̄on̄, m̄oḡo má b̄o m̄oḡo ker̄enker̄enninya lá, f̄aragb̄eko ni f̄arafinko te à la, síyawoloma te à c̄e ni mùso má b̄o j̄gon ná, í be kán m̀ín f̄o, ó t̄é à la, díinako t̄é à lá, hákilila ye m̀ín yé p̄olitikiko' lá, wálima hákilila ḡber̄ew, ó te à b̄oȳor̄ko te à lá, n ye f̄agantanden ye wálima n ye f̄agamaden ye, ó à la, n̄af̄olot̄igiya ni b̄olokolonya te à la, j̄amakalako ni h̄or̄onyako te à la ; f̄en o f̄en be nà ní wólomali' ye m̄oḡw ní j̄gon c̄e, ò sí te à lá.

O cógoya k̄elen mà, b̄oȳor̄o má b̄o b̄oȳor̄o la. I b̄oȳor̄o' l̄ambe' t̄ow c̄e' mà, í ya j̄amana' kera j̄amana' ȳer̄emah̄or̄nyanin ye, à ke j̄amana ye m̀ín be j̄amana ḡber̄e ya mà̄ara k̄on̄, wálima à be à ȳer̄e bólo j̄amana ḡber̄e ya h̄úkumu' k̄on̄, wólomali sí te ke kà lá ò kán.

Báabu 3 nan

Məgə' kera cogo ó cogo, à ká kán ní jánamaya' ye, à ká kán ní hərənya' ye, à ká kán ní ləkandali' ye.

Báabu 4 nan

Məgə sí te sé kà mīna kà í ke jən ye wálima kà í ke bólokənəməgə ye, jənya' bānna, jənféere' bānna sàriya' la.

Báabu 5 nan

A mán kán məgə sí ye jàngáta, wálima kà làjába, wálima kà à ní tərə, níjuguya' dānmátəme' fe, fó kà à lèebu.

Báabu 6 nan

Bəe ká kán ní lənbe' ye sàriya' lá, à kera yərə ó yərə ye.

Báabu 7 nan

Bəe ká kán sàriya' lá, àyiwa bəe ká kán ní sàriya' ya làtangali' ye kà à sə à má ke wólomali ye. Bəe ká kán ní kəseme ye sàriya' là kà i yere tanga bə wólomali' sugu ó sugu mà, mín be dāntigelian' nīn səsə, àni mín be se kà nà ní à səsəli' ye.

Báabu 8 nan

A be bən məgə bəe ye cən yere l, í ye í ya jàmana' sàriyasə' mǎgbe sàriya' mín jásininin be ò kópa' mà, kà i ləkisi kà bə wálew mà, mínw be jàmana sàriyaw səsə.

Báabu 9 nan

A mán kán məgə sí ye mīna, wálima kà dòn kəsə' la, wálima kà à gben kà bə à fəsə' la, kà à sərə kùn te à la.

Báabu 10 nan

A ká kán məgə' bəe ye, bəe fána ká kán ò lá, ni bən kera i kán, i ya kiti tige námara te mīn na, bəe ja'na, tìribinali la, mín be à yere sàgo' la, ká kán mín na fána, tìribináli' mín bəna jó dí à mà kà à ya háke lə à ye, wálima kà jàlaki' bən à kán cən' yere la, ni à jó te à la.

Báabu 11 nan

1. Ní mīnaliko lára məgə ó məgə kùn, à te se kà mīna ábada, fó ni kíti kà à yira tìribináli' la, kà à sərə áwoka kà à láfása, kó àle nə' lə ləkika' la.

2. Məgə sí te se kà mīna kó la, kó' mín ketuma' kà à sərə kójugu te i ya jàmana' kənə, wálima dúnya' sàriya' la. Məgə' be kó' ke tuma' mín na fána, à ni jàngfili' mín ká kán, ò wágati' la, foyi te se kà fàra ò kán kə' fe.

Báabu 12 nan

A te bən məgə sí ye i sèn' dòn məgə gberə ya jánamaya' kójaw la, à ya sókənə kójaw la, àni kà à ya bàtakiw kənəna gundow la, kà à sərə jənən te à lá ; wálima kà məgə' lèebu, kà à təgə' cən. Sàriya' ká kán kà lə bəe kə kərə kà i látanga kà bə ò kó sūguya' mà.

Báabu 13 nan

1. Kà tágama jàmana' kənə, yərə ó yərə ká dí i ye, jàmana' yərə' mín ká dí i ye, kà sìgi yèn fána, o benna bəe ye.

2. Kà bɔ i fàso' la à ká dí cógo' mín, kà sègi à ká dí i ye cógo' mín, ò benna bɛɛ ye.

Báabu 14 nan

1. jánimabori' j́á, mín ye kà siran i ní' j́á kà i yere j́ini, à be ben bɛɛ ye ye dògotu j́ini, kà jàmana gberɛ j́ini, kà i kàlifa' sigi yèn, wà jàmana sí te se kà bàn i la kà i gben.

2. Kà kójugu' ke sàriya' ká kán kà i nɔ' m̀ina mín na, wálima mín dúnya' sàriyaba' səsə, kó i be bòli kà tága i kàlifa jàmana gberɛ la, ò kó te.

Báabu 15 nan

1. Məgɔ' kera cógo ó cógo, à ká kán ni jàmana' dɔ jàmanadénya ye.

2. Məgɔ si ya jàmanadénya' te se kà bəsi i la kà à sərɔ kùn jənɔn te à wà məgɔ si te se kà məgɔ si bàli kà bɔ jàmana' dɔ jàmanadénya' la kà dòn dɔgbere tá la.

Báabu 16 nan

1. Cɛ' ni mùso' fɛn ó fɛn séra bálíkuya' mà, à be ben i ye fúru ke, kà ke ; lónanya ní d̀ugulénya te ò la, díinako te ò la. Cɛ ni mùso bɛɛ ká kán sàriya' la, fúru' sirili' la, celasígi' kənɔ, àni fúrusa' tá fànfela' la.

2. Fúru' te sé kà sirí ní à má ke ni fúrunɔn' fila ya jɛn' ye.

3. Dénbaya dénbayaw kenin jɔgɔn kán, ò le ye sigida' ni m̀arada' jù' ye, wà à ká kán sigida' ni fànga' ye ù lákanda.

Báabu 17 nan

1. Məgɔ ḱelen, wálima jekúlu', bɛɛ ká kán ni táya' ye, bɛɛ tá ye i tá ye.

2. Məgɔ dɔ mán kán kà bèn dɔ kán kà à tá bəsi à la fàniya' kán.

Báabu 18 nan

Míiriya' mín ká dí i ye, i hákili' kà fɛn' mín m̀ina, díina' mín ká dí i ye, benna bɛɛ ye ; ò kərɔ' ye kó ni i be à fɛ kà bɔ díina' dɔ la kà dòn dɔgbɛ la, ò be i mà ; kà díina' fàlen, ò be i mà ; àyiwa bɛɛ be se kà i ya séli' ni ya díina' ke i kélén, wálima jàma' la, sùtara la wálima kenɛ' kán, à kera kàlanni' tá síra' ye, wálima bàto' tá síra', wálima séli.

Báabu 19 nan

Hákilila' mín ká dí məgɔ' mín ye, ò benna i ye, à fəli' kenɛ' kán, ò dàgara ye. O kərɔ' ye kó məgɔ si te se kà məgɔ tɔɔɔ à hákilila' kánma, məgɔ se kà məgɔ' bàli kà kùnnafóniw gánsi yɔɔ' mín ká dí i ye, jàmana' mín ká dí i ye.

Báabu 20 nan

1. Kà jɔgɔn lájɛn jɔgɔnye bolo mà, wálima kà tən' sigi, ò dàgara məgɔ' bɛɛ ye.

2. A te se kà wájibiya məgɔ si kán, kó i ye ke tən dɔ tɔnden ye kà à sərɔ à mán dí i ye.

Báabu 21 nan

1. A be ben bɛɛ ye i sèn' dòn i fàso' kójaw jánabəli' la, à kera yerebakun' ye wálima i kà i wàsa' dòn məgɔ gberɛ la, i yere kà məgɔ' mín sùgandi i yere mà.

2. Kà byɔɔ' sərɔ i fàso' fòrobabáaraw la, ò be ben məgɔ bɛɛ ye, wà bɛɛ ká kán à la.

3. Jàma' nàniya' le ye màrabólo' ya fànga' jù' ye ; jàma' be ò ñ lánkenemaya kàlaffili' sèn' fe, ní' ò ye wóte' ye, námara te mín na. O kàlaffili' ká kán kà ke tuma ni tuma, bee ye wóte cógo kélen na, gúndo la wálima cógo la, bee be i yere le nàniya' yira.

Báabu 22 nan

Sigidénýa' húkumu' kónò, bee ká kán ni i fàso' màrabólo' ni dúnya' tó deme' ye, i ya dúnyalatige' gbeleyaw la ; bee ká kán ni nàfasaró hákeya' ye, àni mágoya' hákeya', àni lónko' ni séko' hákeya' mín be í lànbe' kórta, ká í ya hádamadenya' sàbati.

Báabu 23 nan

1. Bee ká kán ni báara' ye, báara' mín ká dí à ye, bèn te ke à kán báara' mín na ; bee ká kán ká látàngá báarasaróbaliya' fána mà

2. Mágó' ni mágó' mín ya báara' ye kélen ye, òlugu ká kán ni sàra kélen ye, wólomali te mín na.

3. Báarakela' bee ká kán ni sàra ye, mín be bèn à ya báara' kíima' mà, mín be à màko' jà, mín be à tó à ni à ya dénbaya' be bálo ù háke' la, bònnya' kónò ; ká sínijnasigi' fána jàte' mìnà ò la n' à be bèn.

4. A be bèn bee ye sendika sigi, wálima ká dòn sendika' la, yálasa ká i yere látàngá.

Báabu 24 nan

Bee ká kán ni làganfiya' ni dàamu' ye : ò be à yira ko dàn ká kán ká ye báara' kùntaga' la, báarakela ká kán ká baara' bila tuma ni tuma.

Báabu 25 nan

1. Bee ká kán ni jánamaya' dàamu' ye, mín be à tó à ni à ya bálo', ù fèeròbò, ù siyòrò', ù fúrakeli', àni jánamaya' làganfiyalan' be nágoya cógo' mín ; báarakela' ká kán ni màrabólo' ya deme' ye ní ya báara' cenna, ní jànkáro' ká lásigi, ní lùjura ká à sòrò, ní à ke firiyatò ye, ni kòrò' nàna ká à dese, wálima gbeleya' fèn ó fèn ká à sòrò, mín be à ke desebagatò ye ká à sòrò à yere nò te.

2. Mùsow ya kónòmaya' ni dénw ya dénmisenya' ká kán ní deme màgben kerénkerennin ye. A kera fúrukónoden ye, wálima à kera fúrukófeden ye, dén' bee ká kán ni tàngali' ye.

Báabu 26 nan

1. Bee ká kán ni kàlan' ye. Sàra mán kán ká bò ò kàlan' nà, i n'áfò kàlan' dùgumála' fó ká tága sé sépe' mà, wálà bèpes' la. Ká tága sé mà, ò ye wájibi ye. Tekinikikálan' ni báarakalan' ká kán ká ke fe lóokónin ye ; sánfekalan' ká kán ká nágoya bee mà, bee ká kán ká kánya à la.

2. Kàlan' làpínì' ká kán ká ke ká mágó' ya hádamadenya' fá, àni mágoya' hákew ni à hórónya' lásàbati. A ká kán ká jàgónfaamuya jàgónbonya' sàbati mágow ni jàgón cè, ká tériya' sàbati jàmanaw síyaw ni díinaw ni jàgón cè, àni ká dúnya' tónba' deme jásuma' la dúnya' kónò.

3. Dén' ládamu cógo ni à ya kàlan' sífaya' sùgandili' ye fàce ni bámuso' tá lè ye fòlò.

Báabu 27 nan

1. A be bèn bee ye i sèn' dòn, à ká dí i ye cógo' mín na, i ya jàmalájekow ni jánagbew la, ká dàamu' sòrò sékow la, àni ká i niyòrò' ke lónkow yíriwali' la, ká ù nàfa' sòrò.

2. Fèn ó fèn bora lónkow ni sékow ni másalaw kónò, ní à bèna ke báasi mágow mà, à kera ù bólofen cenni ye wálà kùnmasúuli, bee ká kán ni làtangali ye òlugu mà.

Báabu 28 nan

Dàntigelikan' nǎnǎ hákeyaw ni hǎrǎnya' sàbatíli' sìgida' la, jàmana' kǎnǎ, àni dúnya' mùme kǎnǎ, bɛɛ ká kán ní ò ye.

Báabu 29 nan

1. Sìgida' ya háke' ye mǎgǎ kelen kelen bɛɛ kùnkó ye, k'à lá à kán ní sìgida' te, i ya mǎgǎya' te dáfá.
2. Dàn sí te mǎgǎ' ya hákeyaw' ni à ya yeremabíla' la, fò à dǎ bɛ kà i kǎrǎsi à kana mǎgǎ gberɛ tǎpǎ, à ye i jǎnto mǎgǎ gberɛ ya hákeyaw la, àni jógonumanya' ni pàli' ni jàma' làganfíya' kánma, bɛɛkanya' kǎnǎ.
3. O hákeyaw ni n-tá-ye-n-yere-ye' te ben cógo sí la, ní ù be Dúnya' tǎnba' ya sàriyaw sǎsǎ.

Báabu 30 nan

Yǎrǎ sí te dǎntigelikan' nǎn kǎnǎ, ní fànga, wálíma jàmakúlu, wálíma mǎ gbansan be sé kà mǎfiriya gberɛ bǎ ò kǎnǎ kà nà ni ków ye wálíma wáleyaw ye, minw bena ni dǎntigelikan' nǎn hákew ni à hǎrǎnya' bènni' ye.
